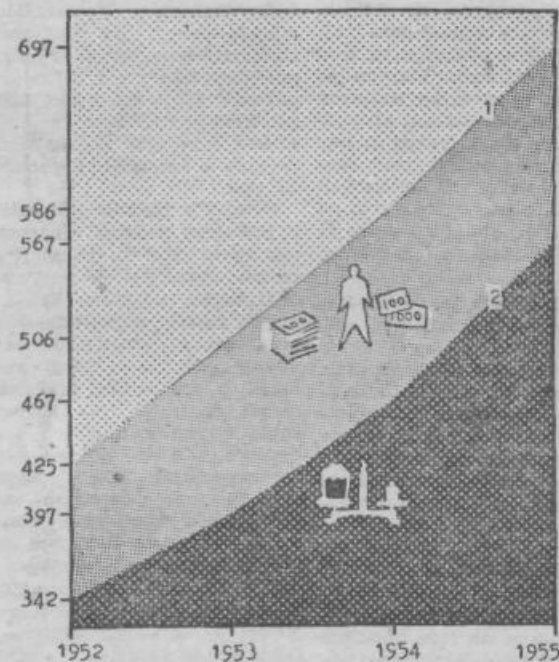

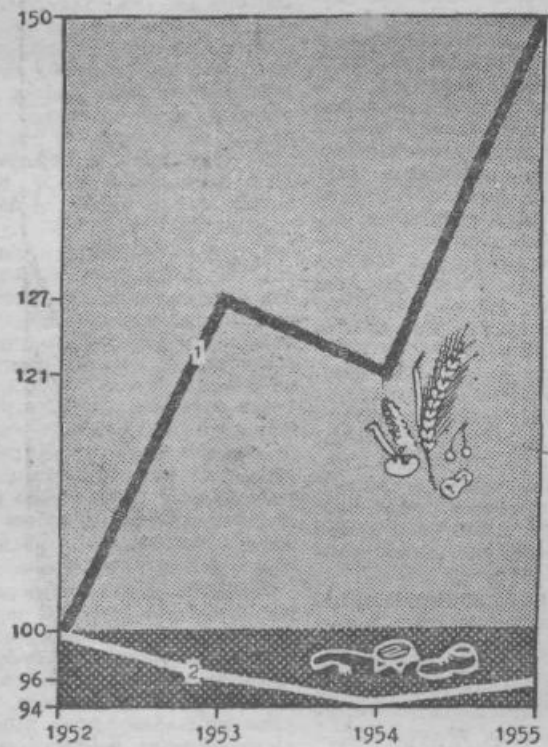
BLAGOVNI PROMET IN DENARNI DOHODKI PREBIVALSTVA

Prebivalstvo izdaja svoje denarne dohodke večinoma za nakupovanje v trgovini na drobno. Kakor vidimo na grafikonu, je blagovni promet v zadnjih letih naraščal približno vzporedno z denarnimi dohodki prebivalstva.

Promet je rasel predvsem zato, ker so se večale količine blaga. Toda določeno vlogo je imel tudi dvig cen v trgovini na drobno. Količine blaga za široko potrošnjo so se večale počasneje od denarnih sredstev, s katerimi je razpolagalo prebivalstvo (nakupovalni sklad), ta razlika pa se je deloma izgubila z dvigom cen.

INDEKS CEN KMETIJSKIH PRIDELKOV IN INDUSTRIJSKIH PROIZVODOV

1. cene kmetijskih pridelkov
2. cene industrijskih proizvodov

Medtem ko so bile v letu 1955 povprečne cene industrijskih izdelkov v glavnem na isti ravni kot v letu 1952, so cene kmetijskih pridelkov narasle za 50 odstotkov. (Tu omenjamo cene v prodaji na drobno, toda podobno so se gibale tudi cene v trgovanju na debelo, odnosno tovarniške in odkupne cene.)

Zato je posledice dviga cen občutilo predvsem mestno prebivalstvo, ki je moralo kupovati kmetijske pridelke.

Družbeni plan 1956: zunanja trgovina in blagovni promet

Blagovni promet

Obseg blagovnega prometa v prognozah družbenega plana ni posebej določen. Izhaja iz cele vrste ostalih gibanj, ki jih obsega plan.

To je na prvem mestu razdelitev družbenega proizvoda v letošnjem letu. Medtem ko je plan celotno potrošnjo omejil, je za 4 odstotke povečal tisti njen del, ki je namenjen osebnim potrebam. Zaradi tega se bo povečala industrijska proizvodnja potrošnega blaga. Razen tega bo precej narasel tudi uvoz predmetov široke potrošnje. V zadnjih dveh letih in v letu 1956 se ta uvoz giblje takole (v milijardah dinarjev):

	1954	1955	1956
Uvoz hrane	22,3	32,8	45,5
Uvoz ostalega potrošnega blaga	3,1	3,8	10
Skupno	25,4	36,6	55,5

Uvoz hrane mora zagotoviti ne samo zadovoljitev tekočih potreb prebivalstva, marveč tudi določene zaloge, nujne za normalen promet in stabilnost preskrbe.

V primerjavi s preteklimi leti se bo zlasti močno povečal uvoz tistih predmetov za široko potrošnjo, ki niso živila. Tako se bo povečal sklad potrošnega blaga, hkrati pa tudi izbira in kakovost. Lahko pričakujemo, da si bo v nekoliko živahnější konkurenci s tujimi izdelki tudi domača industrija prizadevala čim bolj zadovoljiti potrebe potrošnikov.

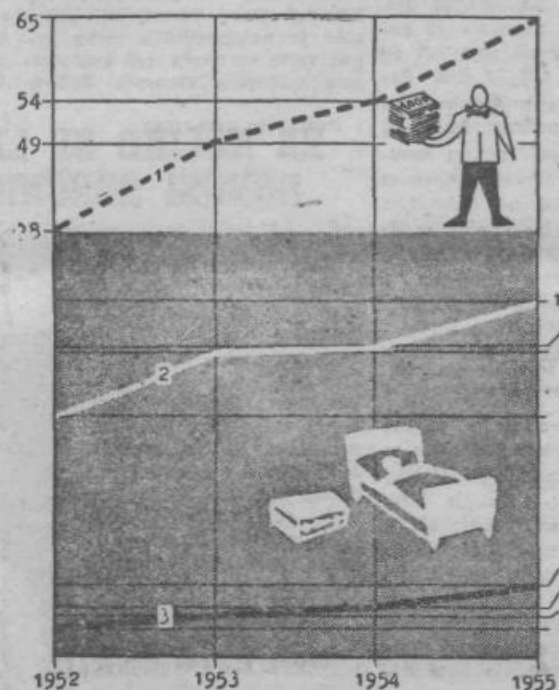
Med drugim bomo uvažali več blaga za deželo. To naj bi še bolj pospešilo blagovno izmenjavo z vasio. Da bi kmetovalci lahko kupili predmete, ki jih bodo zanimali, bodo tudi sami več prinesli na tržišče.

To nam kaže, da bo v letošnjem trgovskem prometu na drobno več blaga in da bo blago imelo večjo izbiro. Od gibanja cen v trgovini na drobno bo odvisno, ali se bo povečala vrednost blagovnega prometa. V preteklih letih je vrednost blagovnega prometa naraščala zaradi vedno večje količine prodanega blaga in zaradi dviganja cen. V letošnjem letu ne moremo pričakovati, da bi se cene povečale, zlasti ne cene industrijskih izdelkov in osnovnih živil. Pač pa je verjetno, da se bodo cene ustalile, pri nekaterih proizvodih za celo nekoliko — minimalno — znižale.

V prometu podvzemajo potrebne organizacijske in druge ukrepe, da bi se promet pospešil, poživil in pocenil. Z ostalih odkupnih organizacij prehaja promet kmetijskih izdelkov polagoma v roke kmetijskih združenj, kar naj bi v doglednem času olajšalo nakup tržnih presežkov in izključilo nepotrebne posrednike med

kmetijskim proizvajalcem in tržiščem. Trgovina bo razpolagala s številnejšimi tehničnimi sredstvi, zlasti z vozili. Končno bo tudi formiranje določenih, vsaj minimalnih zalog prispevalo k enakomernjšemu gibanju na tržišču in k ustalitvi cen.

Promet gostinstva in turizma

1. gostinski promet (v milijardah)
2. nočnine (milijoni)
3. nočnine tujcev (milijoni)

Izvoz in uvoz

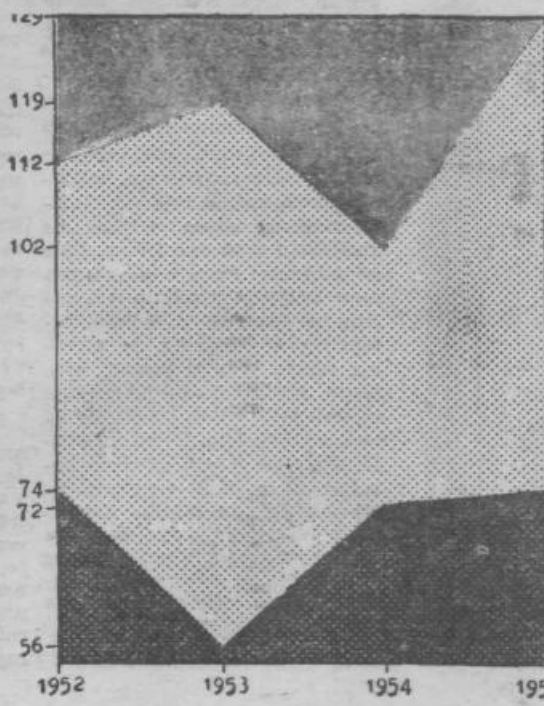
Leto	Izvoz	Uvoz
1952	74	112
1953	56	119
1954	72	202
1955	74	129

Pogled na reško luko

Podobno kot v trgovini na drobno je tudi v gostinstvu promet naraščal deloma zaradi vedno večjih količin prodanih jestevin, pijač in števila prenočevanj, deloma pa zaradi povečanja cen. Razen v trgovini prebivalstvo največji del svojih dohodkov izdaja v gostinstvu.

Število tujih turistov je od leta 1948 do 1950 upadalo, od takrat pa stalno narašča, tako da smo v glavnem dosegli predvojno stanje. Obstojijo možnosti, da bo v nadaljnjih letih tuji turizem doživel še hitrejši razvoj glede na to, da sedaj lahko pričakujemo močnejši priliv iz tistih vzhodnoevropskih dežel, ki so imele pred vojno pomembno vlogo v našem turizmu, kot sta n. pr. Češkoslovaška in Madžarska.

Zunanja trgovina

Po družbenem planu se bo letošnji izvoz povečal za več kot 10 milijard dinarjev. Toda uvoz se bo povečal v še večji meri in zato raste deficit v plačilni bilanci. Ta deficit se bo pokrival iz gospodarske pomoči, reparacij in posojil.

Najvažnejši razlog za takšno gibanje plačilne bilance je — kakor v preteklih letih — tudi letos kmetijska proizvodnja, zlasti nezadostna proizvodnja žita, ki se v čedalje večji meri nadoknadi z uvozom. Ta pojav se odraža v plačilni bilanci s približno 27 milijardami, skoraj toliko, kolikor je znašal naš celotni letni deficit.

Uvoz pšenice se polagoma približuje celotni mestni potrošnji, kar pomeni, da vas ne proizvajajo mnogo več kolikor sama porabi (za trditve velja na splošno tako

za žitrodne in nežitrodne kraje). Glede drugih kmetijskih proizvodov situacija ni enaka, toda tudi tu stanje ni zadovoljivo. Po neki statistični anketi izdajajo za nameno hrane jugoslovanska kmetijska gospodarstva (povprečno) 39 odstotkov skupnih dohodkov iz kmetijstva.

Zato imajo ukrepi, ki jih predvidevajo ali pa že podvzemajo, za pospešitev kmetijstva in za stimuliranje kmetovalcev k večji proizvodnji velik pomen tudi za nadaljnje gibanje naše plačilne bilance z inozemstvom.

Izvoz industrijskih proizvodov tudi zaostaja za splošnim porastom proizvodnje. To predvsem zato, ker je hiro naraščala potrošnja industrijskih izdelkov in surovin v sami deželi (o tem smo več pisali na tem mestu v štev. 6 in 7). Razen tega vse nove kapacitete, kolikor so že povsem dograjene, še niso mogle popolnoma vpeljati proizvodni proces in doseči vse tiste pogoje, ki jih postavlja tuji trg. Posebno strojegradnja je potreben še dokajšen čas, da se bo lahko uveljavila v inozemstvu.

Letos predvidevamo povečanje izvoza zlasti v črni in barvni metalurgiji, vojni industriji, ladjedelništvu, električni industriji, kemični, lesni in papirniški industriji.

Razen omejitve investicijske gradnje in domače potrošnje na sploh podvzemajo tudi druge karake, da bi dosegli predvideni izvoz. Tako je bilo izvedeno kontingentiranje za celo vrsto izvoznih artiklov (skoraj polovica celotne vrednosti izvoza za leto 1956). Poleg tega je kreditna politika usmerjena tako, da omogoča nemoteno proizvodnjo, formiranje normalnih zalog in nastopanje na tujem tržišču z izdelki kovinsko-predelovalne in električne industrije ladjedelstva in drugih strojev. Storitveni so določeni koraki, da bi postalo elastičnejše finančno poslovanje s tujimi kupci. So pogoj, da tudi turizem letos poveča svoje devizne dohodke.

Po drugi strani bo uvoz lahko potočal bolj enakomerno in prednamo, pa tudi izbor izvoznikov bo lažji in lažje bomo vodili pogajanja glede vseh pogojev izročitve, pač zato, ker so danes naše trgovske zveze v glavnem utrjene po vsem svetu. Okoliščina, da razpolagamo z določenimi deviznimi rezervami, nam nič več ne vsiljuje potrebe, da jemljemo posebne kredite za nabave, ki so povezane z določenimi roki in da pri tem pristajamo na visoke cene ali kakršne koli druge neugodne pogoje.

IZVOZ IN UVOZ PO VRSTAH BLAGA

	IZVOZ		UVOZ	
	1954	1955	1954	1955
Hrana	21.408	17.487	24.717	35.457
Pijače in tobak	3.076	5.637	40	1
Surovi izdelki	21.407	22.320	15.274	22.538
Goriva in maziva	941	749	8.994	10.966
Zivalske in rastlinske masčobe	25	23	1.876	1.562
Kemični proizvodi	3.149	4.069	6.225	8.843
Predelani proizvodi	17.846	19.815	15.449	14.578
Stroji, električni proizvodi, vozila in deli	2.468	1.225	27.289	33.259
Razni gotovi proizvodi	1.406	2.125	1.798	2.079
Ostalo	387	658	157	203
Skupno:	72.113	74.108	101.819	129.478

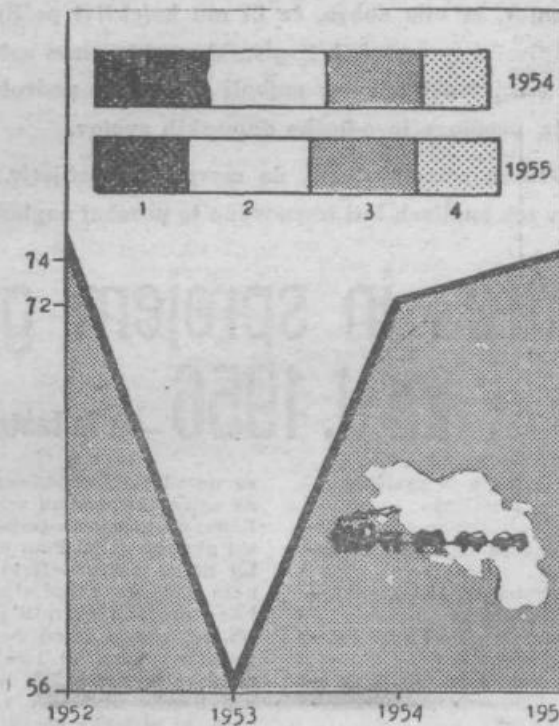
IZVOZ IN UVOZ INDUSTRIJSKIH PROIZVODOV V LETU 1956

	IZVOZ		UVOZ	
	vagonov	milijonov din	vagonov	milijonov din
Elektroenergija	—	65	—	18
Premog, koks in izdelki	12.744	465	113.446	7.125
Nafta in derivati	4.264	286	53.464	4.084
Črna metalurgija	3.207	1.006	11.335	4.713
Barvna metalurgija	107.955	15.217	1.433	1.228
Nemetali in izdelki	49.176	2.351	8.056	2.038
Kovinska industrija	1.450	1.829	7.246	29.474
Elektroindustrija	200	476	1.133	6.624
Kemična industrija	5.044	2.618	38.297	9.523
Industrija gradbenega materiala	7.581	175	2	1
Lesna industrija	49.501	14.159	128	116
Industrija celuloze in papirja	1.537	925	2.899	1.613
Tekstilna industrija	1.600	3.926	7.228	20.339
Usnjarska industrija	295	1.965	1.218	1.665
Gumarska industrija	19	49	834	2.623
Industrija prehrane	8.898	5.956	13.153	12.198
Grafična industrija	1	21	8	19
Tobačna industrija	1.377	4.779	—	—
Filmska industrija	—	24	1	187

UVOZ

(v milijardah)

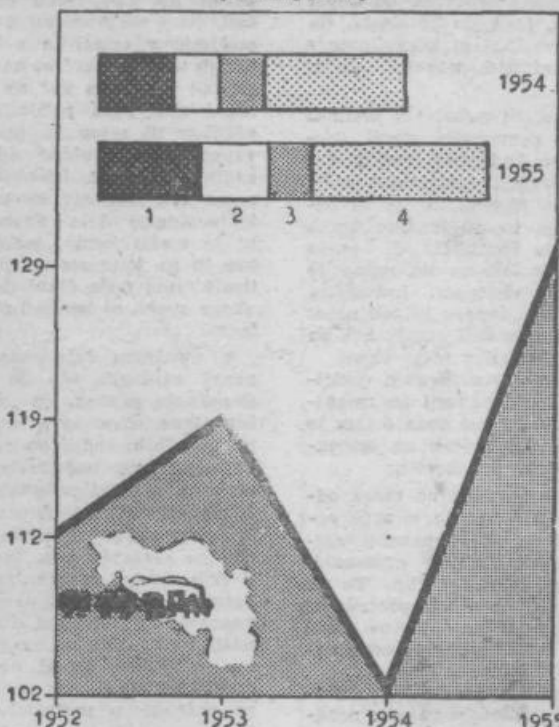
V zadnjih letih je uvoz izražal nekoliko močnejšo težnjo porasta kakor pa izvoz. K temu najbolj prispeva uvoz hrane, ki predstavlja najmočnejšo postavko in je posledica nezadostne kmetijske proizvodnje in — glede na čedalje večje potrebe — odvisnosti kmetijstva od vremenskih razmer. Na drugem mestu v uvozu — takej za živili — v letu 1955 je po vrednosti še vedno oprema. To je lahko koristna orientacija tudi domači strojegradnji glede na možnosti, da poveča svoj asortiment.

1. hrana
2. surovi izdelki
3. predelani izdelki
4. drugo

IZVOZ

(v milijardah)

1. hrana
2. surovi izdelki
3. predelani izdelki
4. drugo

Lani je bil izvoz nekoliko večji kakor v 1952. letu. V primeri z letom 1954 se je izvoz hrane znatno zmanjšal, medtem ko se je izvoz drugih vrst blaga v glavnem povečal.

V zadnjih štirih letih polagoma narašča izvoz novih proizvodov, ki jih pred vojno nismo mogli izvažati. Leta 1952 je znašal 1 milijardo 500 tisoč dinarjev, leta 1953 — 5,7 milijard, leta 1954 — 10,9 milijarde, 1955. leta — 8,9 milijarde, za letos pa lahko pričakujemo nadaljnji porast.